

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра теорії культури і філософії науки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філософського факультету

Іван КАРПЕНКО

“21” червня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРЕТИЧНА КУЛЬТУРОЛОГІЯ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ **перший (бакалавр)** _____

галузь знань _____ **03 Гуманітарні науки** _____
(шифр і назва)

спеціальність _____ **034 Культурологія** _____
(шифр і назва)

освітньо-професійна програма **Культурологія, Візуальне мистецтво та менеджмент культурних проектів**
(шифр і назва)

вид дисципліни _____ **обов'язкова** _____
(обов'язкова / за вибором)

факультет _____ **філософський** _____

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету

“21” червня 2024 року, протокол № 11

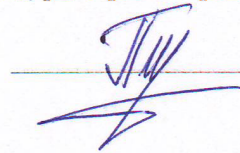
РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: канд. філософ. наук, доцент кафедри теорії культури і філософії науки Зіборова Д.А.

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії культури і філософії науки філософського факультету

Протокол від “ 17 ” червня 2024 року № 11

Завідувач кафедри теорії культури і філософії науки

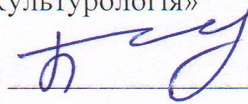
(підпис)

Дмитрій ПЕТРЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Культурологія»

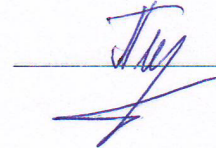
Гарант освітньо-професійної програми «Культурологія»

Ігор БІЛЕЦЬКИЙ

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Візуальне мистецтво і менеджмент культурних проєктів»

Гарант освітньо-професійної програми
«Візуальне мистецтво і менеджмент культурних проєктів»

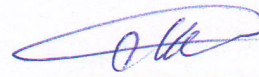

Дмитрій ПЕТРЕНКО

Програму погоджено методичною комісією філософського факультету

Протокол від “ 21 ” червня 2024 року № 11

Голова методичної комісії філософського факультету

Сергій ГОЛІКОВ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «**Теоретична культурологія**» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Бакалавра

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

напряму 03 – Гуманітарні науки

спеціальності 034 - Культурологія

спеціалізації Теорія та історія культури

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є опис та аналіз співвідношення найважливіших культурологічних парадигм та їх філософських контекстів. Курс «Парадигми сучасної культурології» займає важливе місце в системі професійної підготовки культурологів. Він допомагає синтезувати теоретичні та практичні знання та навички в єдиному теоретичному просторі сучасної культурології. Курс «Теоретична культурологія», будучи елементом філософської освіти культуролога, передбачає дослідження філософських засад сучасної культурології, котрі пов'язують даний курс з корпусом філософських дисциплін, таких як герменевтика, феноменологія, семіотика культури, філософія мистецтва, філософія літератури. Мета курсу – ознайомлення з найважливішими проблемами, концепціями та методологіями сучасної культурології, формування у студентів уявлень про її основні парадигми.

Методологія курсу побудована на поєднуванні опису культурологічних парадигм, їх порівнювальному аналізу та використанні отриманих знань для розгляду актуальних проблем сучасної культурології в теоретичному, методологічному та прикладному контекстах. Курс будується на вивченні першоджерел – праць творців сучасної культурології.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

освітлення проблематики та наукового інструментарію найважливіших культурологічних парадигм, порівняльний аналіз їх методологічних можливостей, визначення ролі та місця різноманіття культурологічних парадигм у формуванні сучасних гуманітарних уявлень про світ і людину.

1.3. Кількість кредитів 4

1.4. Загальна кількість годин 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	-й
Семестр	
4-й	-й
Лекції	

24 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
12 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
84 год.	год.
Індивідуальні завдання	
курсора	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- знання найважливіших культурологічних парадигм та їх філософських контекстів; співвідношення найважливіших культурологічних парадигм;
- знання філософських засад сучасної культурології;
- знання найважливіших понять (категорій) сучасних культурологічних парадигм;
- спроможність використовувати основні поняття та методологічні підходи найважливіших парадигм сучасної культурології під час аналізу культурологічних проблем
- навички організації культурологічних досліджень, побудови теоретичних концепцій, формування методології аналізу культурних об'єктів;
- знання з основних теоретичних напрямів, шкіл, концепцій, теорії і філософії культури, основних парадигм культурології;
- випускник може продемонструвати знання з культурологічного категоріального апарату та основних першоджерел;
- вміння навчатись і працювати самостійно; випускник демонструє спроможність до культурологічного дослідження, опису та класифікації артефактів

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. *Культура і різноманіття культурологічних парадигм*

Тема 1. Культурологія і антропологія

«Культура» та множинність мовних ігор. Культура та натура. Культура і цінності: аксіологічний підхід. Культура і соціалізація: соціологічний підхід. Культура: цінності – норми – санкції (культурна антропологія). Культура та антропологічні дефініції. Культура як символічний світ. Символ та метафора як елементи культури. Культура як цілісність: холістичний підхід. Культурно-історичні апріорі ті кантіанські апріорні форми. Культурологія та різноманіття культур: самоопис и описання описів. Тотожність суттєвого визначення людини і культурних засад. Культурний проект модерна и homo sapiens. Гегелівська антропологія и homo faber: культура як діяльність. Ігрові концепції культури и homo ludens. Етологічні і соціобіологічні концепції культури: homo erectus і культура як навчання. Символізм як теорія культури и homo symbolicum. Лінгвістичні моделі культури: біоакустика і homo tacens. Психоаналітична антропологія: Ерос и Танатос. Людина та її суть: критика антропологічного уявлення . Людина як ідентичність, негативність и тотальність. Природа, Історія и Культура. Синергійна антропологія.

Тема 2. Культурологія і філософія культури

Культура як цілісність та специфіка подібної мови її опису (між- і полі- дисциплінарність, «гармонізація еклектики»). Народження культурології та «криза європейської культури» в ХХ ст. Передумови культурології: спроба культурної маргіналізації і радикальної культурної множинності. «Занепад Європи» Шпенглера та «Осінь середньовіччя» Хейзинги. Філософія культури і культурологія: культурний монізм і плюралізм. Проблема загальнолюдської культури: загальність і лінійність / локальність і циклічність. «Науки про природу» та «науки про культуру». Методологічне розмаїття культурології.

Культура і природа. Культура як «друга природа». Культура як подвоєння. Мімесис і творчість. Культурологічна обмеженість дихотомії природного і соціального. Феноменологія культури і «природа» як культурний феномен. Культура: текст, метатекст, інтертекст, контекст. Пантекстуалізм та релігійна традиція як теологічний контекст культури. Культура між природою і традицією: *cultura agri* і *cultura Dei*. Культура як зняття і як подяка. Культурний дуалізм: «висока» і «низька» культури, трансляція і новація. Культура і метафізика пам'яті. Культура і культ. Традиція: міфологія і релігія. Архаїчна, традиційна і світська культури. Традиція і культурна плюральність.

Тема 3. Культурологія і теологія культури

Теологічний контекст культури і феноменологія релігії (Р. Отто, П. Рікер, П. Флоренський). Теологія і філософія як акультурні практики в культурі. Патристична теологія культури: Адам в Едемі, Ветха людина, Нова людина, культурна есхатологія. Теологія Творення і творчість. Культура як компенсація і культура як подяка. Культура і перетворення мира. Культура і заперечування світу. Автономність, гетерономність та теономність культури. Суперечність культури: Афіни і Єрусалим. Теологічна критика і виправдання культури. Протестантська теологія культури ХХ сторіччя (Тілліх, Нибури, Бультман, Панненберг). Католицька теологія культури - схоластика, неотомізм (Маритен, Жильсон), Бальтазар, Ранер. Православна релігійна філософія (Бердяєв, Федотов, Флоренський, Булгаков) і теологія (неопатристичний синтез) культури.

Контроль № 1

Розділ 2. Філософські парадигми культурології

Тема 4. Семіотика і герменевтика культури

Герменевтика і семіотика як проекти уніфікації наукового і культурного простору. Проблема мови і модерністська культура. Статус проблеми розуміння: розуміння і пояснення. Генеалогія герменевтики і ситуації кризи непорозуміння: антична екзегетика (Арістотель і елліністична філологія), Відродження і інтерпретація античності (філологічна герменевтика), Реформація і теологічна герменевтика, юридична герменевтика, універсальна герменевтика Шлейєрмахера. Герменевтика як методологія «наук про Духа» (Дільтей). Проблема герменевтичного кола та народження філософської герменевтики (Гайдеггер) Подолання методологізму і онтологічна перспектива герменевтики (Гайдеггер, Гадамер). Культурологічні аспекти філософської герменевтики. Реабілітація забобони, авторитета, традиції. Авторство в культурі: Авторитет, Автор, Інтерпретатор. Смерть Автора і Апологія Читача. Герменевтика візуального та вербального. «Довгий шлях» Рікера як культурологічна програма. Народження семіотики: прагматизм (Пирс, Морріс) і структурна лінгвістика (де

Соссюр). Проблема семіозису. Синтаксис, семантика і прагматика: гіпотеза об автономності рівнів (Карнап). Мова и Мовлення. Структури мови і культурні структури. Семіотика як універсалістична програма (від Ельмслева до Барта). Наукові і конотативні семіотики. Мова та Ідеологія. Конотативна семіотика і культурологія. Влада мови і мовні картини світу. Семіотика культури (У. Еко, тартусько-московська школа). Додатковість герменевтичного і семіотичного проєктів. Семіотика в герменевтичній програмі Рікера. Семіотика і пантекстуалізм. Критика пантекстуалізму. Методологічна обмеженість семіотики культури. Структуралізм і постструктуралізм: культурологічний аспект. Письмо і мовлення: граматиологія Ж. Дерріда. Культури письма та культури мовлення.

Тема 5. Феноменологія і філософія Іншого

Свідомість як центральна проблема європейської філософії. Символ і культура як феномени свідомості. Структури свідомості та культурі. Свідомість і раціоналізм в культурному проєкті модерна. Класичний і неklasичний ідеали раціональності: культурологічний аспект. Феноменологічна перспектива культурології: класична традиція (Декарт, англійський емпіризм, Мальбранш, Лейбніц, Кант, Фіхте, Шеллінг), гегелівська феноменологія Духа. Феноменологія Гуссерля: культура і «життєвий світ». Питання про буття і феноменологічний «поворот» Гайдеггера. Онтологізація та тимчасове обмеження «культури». Філософія свідомості Мамардашвілі: культура як артефакт. Феноменологія і синергійна парадигма: культурологічний вимір. Культура в антропологічних проєкціях: свідомість та самосвідомість, індивід та свобода, особистість та творчість. Філософія Іншого і комунікативна культурологія. Культурна множинність як культурологічний принцип. Проблема культурної несумірності: прасимвол (Шпенглер), парадигма (Кун), епістема (Фуко), та культурологічний аспект принципу проліферації (Фейєрабенд). Культура та гештальт. Мовна картина світу та культурна інтерпретація. Переклад як культурний феномен і культурологічна модель. Культура як єдине комунікативний простір та мозаїчна культура (Моль). Криза культурної єдності: модерністська та постмодерністська стратегії. Культурна цінність Іншого і метафізика, онтологія та феноменологія Іншого (Бубер, Бахтін, Левинас). Інше та Інший. Комунікативна культурологія: між консенсусом і толерантністю (Хабермас і Ліотар). Солідарність та неопрагматистське бачення культури (Рорті).

Тема 6. Культурна синхронія: ментальність і структура

Додатковість синхронії та діахронії як способу описання культури. Проєкт «тотальної історії». Ментальність (Февр) і структура (Блок). Друге покоління школи «Анналів»: три історичних пори та час великої тривалості (Бродель). Третє покоління школи «Анналів»: історична антропологія (Дюбі, Ладюри, Арьєс, Ле Гофф). Ментальність та колективне підсвідоме. Ментальність і культурно-історичні апріорі. Ментальність і ціннісні орієнтації. Принцип ієрархії та ціннісна структура культури. Цінності і нормативність культури. Культурологія повсякденності. Культурологія та етнографічний підхід. Історія структур та школа «Анналів». Семіотика культури і структуралізм (Леви–Строс, Лакан, Барт, Фуко). Мова і мовлення. Принцип бінарності та бінарні опозиції. Культура як текст та текстуальний простір культури. Системність та маргінальність. Норма та патологія. Структура і влада. Інтертекстуальність та постструктуралізм. Археологія знання М. Фуко: епістема та дискурс. Ренесансна, класична та сучасна епістемі в європейській культурі Нового часу. Структури мови та культури.

Тема 7. Культурна діахронія і типологія культур

Культурна динаміка: еволюціонізм та катастрофізм. Ідея культурного прогресу. «Холодне» і «гаряче» суспільства: етнографічний та історичистський підхід. Етногенез та культурогенез. Аксиологічний аспект діакронії: розвиток як зміна ціннісних орієнтацій. Ментальність і цінність (Ле Гофф). Соціодинаміка культури (П. Сорокін). Внутрішньокультурний розвиток та транскультурні взаємини. Історіософська концепція Тойнбі. Час і хронотоп як культурологічна проблема. Простір і час як метафора. Циклічні та лінійні моделі розвитку. Час міфу і час історії. Каузальність, телеологія і есхатологія як пояснювальні принципи. «Діалектика культури» в гегелівській перспективі. Синергійна модель культурної діакронії. Типологія і ейдос культури: антична версія (Платон, Арістотель), античний неоплатонізм та неоплатонізм Відродження, платонізм і російська релігійна філософія (Флоренський). Шпенглер: аполлонічна, магічна і фаустівська культури. Культури-організми. Прасимвол і стиль. Антична культура: архаїка, класика, еллінізм (Греція) та архаїка, республіка, імперія (Рим). Європейська культура: середньовіччя і Новий Час. Ренесансна культура як культурний тип. Соціодинаміка культури і культурні циклі: ідеаціональна, ідеалістична та сенситивна культури (Сорокін). Соціологія культури: традиційне, індустріальне та інформаційне суспільства (Тоффлер) і мозаїчна культура (Моль). Традиційна, модерністська і постмодерністська культури. Етнічна і національна культури. Типологічна ось «Схід – Захід». Євразійство як культурологічна проблема. Цивілізаційний підхід.

Контроль № 2

Розділ 3. Актуальні проблеми сучасної культурології

Тема 8. Культура і міф

Міф в культурі та культура в міфу. Негативна оцінка міфу як марновірства (Тейлор, Фрезер) і реабілітація міфологічного. Генезис філософських і культурологічних концепцій міфу та міфологічного в ХХ сторіччя в культурологічній перспективі. Різноманітність теорій про міф - символізм (Е. Кассіре, Вяч. І. Иванов), психоаналіз (З. Фройд), аналітична психологія (К.Г. Юнг), структуралізм (Р. Барт, К. Леви-Стросс), семіотика (Ю. М. Лотман, Б.А. Успенський, Вяч. Вс. Иванов), філософія науки (П. Фейєрабенд, К. Хюбнер). Архетип і символ. Сакралізація Простору, Часу, Природи та Людини в міфологічній культурі. Міф та Історія. Релігійна критика міфу. Філософська критика міфу. Наукова критика міфу. Монологізм міфу та діалогізм культури. Повернення Міфу культури. «Нова архаїка» сучасної культури.

Тема 9. Культура і техніка

Культура як перцепція, операція та комунікація. Культурологія техніки. Діяльність і технологія як аспекти культури. Культура і цивілізація. Операціональність і наукоцентризм в культурі. Наука і культура: культурологічний аспект відношень. Наука в культурі. Наука і техніка: типологія відношень в культурі. Сцієнтизм і техніцизм як культурні орієнтації. Технологічна (традиційна, індустріальне і інформаційне) та культурологічна (класика, модерн, постмодерн) типологізації європейського суспільства. Культурологічна критика техніки. Машина и Комп'ютер як культурні метафори. Комп'ютер і проблема «віртуальної реальності». Архаїчна і комп'ютерна культури: структурні інваріанти.

Тема 10. Культура і освіта

Культура та радикальна «незавершеність» людини: освіта і виховання. Культура та ритуал. Культура та етикет. Античний ідеал калокагатії і культура чеснот. Академ і Лікей. Середньовічна антропологічна програма людини як «образ і подоби Божої». Монастир і Університет. Споглядання і перетворення: між ідентичністю і негативністю. Генезис європейського університету. Криза університету і культурна плюральність. Криза наукоцентричної освіти (П. Фейєрабенд). Традиція і новація в освіті. Ідеологія та освіта: культурологічний аспект. Поліцентризм і культурна відкритість як сучасна освітня програма. Культурологія і нова освітня ситуація.

Тема 11. Діалог культур

Філософський горизонт поняття «діалог» (Бахтін, школа «Діалог культур»). Умови продуктивного міжкультурного діалогу та їх раціоналізація. Відкрите і закрите суспільство (Бергсон, Поппер). Культурна ксенофобія і її передумови. Європоцентризм і «культурний імперіалізм». Проблема культурної ідентичності. Феноменологія культурної відкритості. Відкритість і темпоральність культури. Відкритість та акультурні практики. Типологія міжкультурних взаємодій. Феномен псевдоморфоза (Шпенглер). Загальнолюдські цінності і культурні універсалії. Переклад як культурний феномен і культурологічна модель. «Конфлікт інтерпретацій»: герменевтичний горизонт проблеми. Взаємодія цивілізацій за Тойнбі.

Контроль № 3

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		л	п	ла б	і н д	С/р
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Культура і різноманіття культурологічних парадигм	8	2	2			6
Тема 1. Культурологія і антропологія						
Тема 2. Культурологія і філософія культури	8	1	1			6
Тема 3. Культурологія і теологія культури	12	1	1			8
Розділ 2. Філософські парадигми культурології	12	2	2			8
Тема 4. Семіотика і герменевтика культури						
Тема 5. Феноменологія і філософія Іншого	12	2	2			8
Тема 6. Культурна синхронія: ментальність і структура	10	1	1			8
Тема 7. Культурна діахронія і типологія культур	10	1	1			8
Розділ 3. Актуальні проблеми сучасної культурології	12	2	2			8
Тема 8. Культура і міф						
Тема 9. Культура і техніка	12	2	2			8
Тема 10. Культура і освіта	12	2	2			8
Тема 11. Діалог культур	12	2	2			8

Індивідуальне науково-дослідне завдання						18
	Усього годин	120	18	18		84

4. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Семінар 1. Культурологія і антропологія	2
2	Семінар 2. Культурологія і філософія культури	2
3	Семінар 3. Культурологія і теологія культури	2
4	Семінар 4. Семіотика і герменевтика культури	2
5	Семінар 5. Феноменологія і філософія Іншого	2
6	Семінар 6. Культурна синхронія: ментальність і структура	2
7	Семінар 7. Культурна діахронія і типологія культур	2
8	Семінар 8. Культура і міф	1
9	Семінар 9. Культура і техніка	1
10	Семінар 10. Культура і освіта	1
11	Семінар 11. Діалог культур	1
12	Індивідуальне науково-дослідне завдання	2
	Разом	18

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання тем, конспект: Культурологія і антропологія	6
2	Культурологія і філософія культури	6
3	Культурологія і теологія культури	6
4	Семіотика і герменевтика культури	6
5	Феноменологія і філософія Іншого	6
6	Культурна синхронія: ментальність і структура	6
7	Культурна діахронія і типологія культур	6
8	Культура і міф	6
9	Культура і техніка	6
10	Культура і освіта	6
11	Діалог культур	6
12	Індивідуальне науково-дослідне завдання	18
	Разом	84

6. Індивідуальне навчально - дослідне завдання

Контрольні роботи студентів

1. Культурологія і антропологія
2. Культура і соціалізація.

3. Культура і цінність.
4. Символ і метафора як елементи культури.
5. Культурологія та культурно-історичні апріорі.
6. Культура і гра.
7. Сінергійна теорія культури.
8. Культурологія і філософія культури.
9. Криза європейської культури та культурні умови культурології.
10. Морфологія культури Шпенглера.
11. Природа, Культура, Традиція.
12. Культура и релігія: основні ідеї феноменології релігії.
13. Культурологія та теологія культури: імена та ідеї.
14. Герменевтика культури: імена та ідеї.
15. Семіотика культури: імена та ідеї.
16. Культурологічні ідеї Ю. Лотмана.
17. Культурологічні ідеї Р. Барта.
18. Культурологічні ідеї Ж. Дерріда.
19. Культурологічні ідеї П. Рікера.
20. Символістська культурологія: імена та ідеї.
21. Комунікативна культурологія: імена та ідеї.
22. Культурологія та філософія Іншого.
23. Феноменологія культури: імена та ідеї.
24. Археологія знання М. Фуко.
25. Постмодерністська культурологія: імена та ідеї.
26. Культурологічні ідеї М. Бахтіна.
27. Культурологічні ідеї В. Біблера.
28. Школа „Анналів”: імена та ідеї.
29. Культурна синхронія: ментальність.
30. Культурна синхронія: структура.
31. Культурологія повсякденності: імена та ідеї.
32. Культурологія та етнографія.
33. Культурна діахронія: еволюціонізм та катастрофізм.
34. Соціодинаміка культури П. Сорокіна.
35. "Присутність" та "культура" в концепціях М. Хайдеггера и Х.-У. Гумбрехта.
36. Типологія культури.
37. Традиційне, індустріальне та інформаційне суспільства.
38. Модерністська та постмодерністська культури.
39. Культура та цивілізація.
40. Культура и міф.
41. Культурологія и теорія міфу: імена та ідеї.
42. Культурологія техніки: імена та ідеї.
43. Машина та комп'ютер як культурні метафори.
44. „Віртуальна реальність” як культурологічна проблема.
45. Культурологія освіти: основні парадигми.
46. Культурологія освіти та криза університету.
47. Наукоцентрична освіта та її культурологічні умови.
48. Відкрите та закрите суспільства в культурологічній перспективі.
49. Культурна ксенофобія та європоцентризм.
50. Загальнолюдські цінності як культурологічна проблема.
51. Глобалізація як культурологічна проблема.
52. Культурологія та цивілізаційна парадигма.
53. Філософія події А. Бадью.
54. Психологічна концепція культури С. Жижека.

Курсові роботи студентів (ІЗ):

1. Аксиологічна концепція культури Г. Ріккерта.
2. Символістська концепція культури Е. Кассіра.
3. Етологічна концепція культури К. Лоренца.
4. Психоаналітична концепція культури З. Фрейда.
5. Морфологія культури О. Шпенглера.
6. Теологія культури П. Тіліха.
7. Теологія культури Ж. Марітена.
8. Теологія культури П. Флоренського.
9. Культурологічна концепція М. Бердяєва.
10. Релігія і культура: герменевтичний підхід П. Рікера
11. Міф і культура в концепції М. Еліаде.
12. Основні ідеї семіотики культури.
13. Основні ідеї герменевтики культури.
14. Герменевтика культури Х. – Г. Гадамера.
15. „Конфлікт інтерпретацій”: герменевтична концепція П. Рікера.
16. Культурологія та коннотативна семіотика Р. Барта
17. Археологія знання М. Фуко: епістеми та дискурси.
18. Постмодерністська семіотика культури У. Еко.
19. Тартусько-московська семіотична школа: імена та ідеї.
20. Граматологія та деконструкція Ж. Дерріда.
21. Картезіанська програма в культурологічній перспективі.
22. Феноменологія культури: імена та ідеї.
23. Культура в гегелівській феноменології духа: концепція А. Кожева.
24. Культурологічні ідеї М. Бахтіна.
25. Культура в філософії Іншого Е. Левінаса.
26. Криза модерністського проекту: Хабермас, Ліотар.
27. Неопрагматистська теорія культури Р. Рорті.
28. Школа „Анналів”: імена та ідеї.
29. Культурологія повсякденності: основні напрямки.
30. Соціодинаміка культури П. Сорокіна.
31. Хронотоп як культурологічна проблема.
32. Інформаційне суспільство та мозаїчна культура.
33. Міф і культура: концепція К.-Г. Юнга.
34. Критика міфу в семіотиці Р. Барта.
35. Наука в культурі: соціокультурний аналіз.
36. Комп'ютер як культурна метафора.
37. Культурологія техніки М. Маклюєна
38. Криза європейського університету в культурологічній перспективі.
39. Наукоцентризм освіти та анархізм П. Фейєрабенда.
40. Діалог культур: концепція В. Біблера.
41. Глобалізація та діалог культур.

7. Методи контролю

Поточний контроль на семінарських заняттях, контрольні роботи, підсумковий контроль - іспит

Вагомою формою самостійної роботи студентів є написання **контрольної роботи**, який представляє собою індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ), що має проблемно-аналітичний характер і виконується студентом самостійно на протязі вивчення дисципліни у відповідності до графіку навчального процесу.

Контрольна робота також є неодмінним етапом початкової фази науково-дослідницької роботи як ефективна форма огляду наукової літератури за темою, чи емпіричного матеріалу, тощо. відповідності до графіку навчального процесу. Контрольна виконується загальним обсягом у 10 –12 сторінок згідно з вимогами Державного стандарту України ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти в сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення».

Курсові роботи мають проводитися з використанням сучасної наукової теорії та методології. У процесі роботи над курсовою роботою закріплюються теоретичні знання та формуються практичні навички з дисципліни, розвиваються здібності до науково-дослідної творчої роботи. Студентам слід пояснити, що курсова робота представляє собою першу форму наукової роботи. Курсова робота виконується загальним обсягом у 20-25 сторінок згідно з вимогами Державного стандарту України ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти в сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення».

Питання до письмового іспиту:

1. Філософія події А. Бадью.
2. Структуралізм в теорії культури: імена та ідеї.
3. Конструктивізм в теорії культури.
4. Культурфілософія О. Шпенглера.
5. Соціодинаміка культури: імена та ідеї.
6. Ігрові концепції культури.
7. Школа "Анналів": імена та ідеї.
8. Соціодинаміка культури П. Сорокіна.
9. Феноменологія культури М. Мерло-Понті.
10. Семіотика культури: імена та ідеї.
11. Семіотика культури Р. Барта.
12. Герменевтика культури: імена та ідеї.
13. Символістська теорія культури: Павло Флоренський.
14. Археологія знання М. Фуко.
15. "Присутність" та "культура" в концепціях М. Хайдеггера і Х.-У. Гумбрехта.
16. Постструктуралізм в теорії культури: імена та ідеї.
17. "Структура" и "ментальність": основні підходи Школи "Анналів".
18. "Постмодерністська ситуація" в культурі (Ж.-Ф. Ліотар).
19. Філософія Іншого и сучасна культурологія.
20. Аксиологічна концепція культури: імена та ідеї.
21. Психоаналітичні концепції культури.
22. Семіотика культури У. Еко
23. Психоаналітична концепція культури С. Жижека.
24. Наука в культурі: соціокультурна обумовленість наукового знання.

8. Схема нарахування балів. Критерії оцінювання

Поточне тестування, самостійна робота, індивідуальні завдання											Підсумкови й семестрови й контроль (екзамен)	Сума
Розділ 1			Розділ 2				Розділ 3					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	40	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	20		

T1, T2...T11 – теми розділів

Для розділу 1 мінімальна кількість балів для зарахування 6 балів, для 2 розділу – 10 балів, для 3 розділу 16 балів та виконання контрольної.

Умови допуску студента до підсумкового семестрового контролю (іспит):

участь у семінарських заняттях та опрацювання не менше $\frac{3}{4}$ тем курсу, 3 контролю, контрольна робота

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	Чотирирівнева шкала оцінювання
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

Критерії оцінювання:

– "відмінно" – студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– "добре" – студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

– "задовільно" – студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

– "незадовільно" – студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Критерії контролю і оцінки успішності студентів

Форми навчальної діяльності	Мінімальна кількість балів	Кількість форм контролю протягом семестру	Максимально можлива кількість балів	Термін
Розділ 1. Культура і різноманіття культурологічних парадигм				
Відвідування лекцій	1	постійно	2	постійно
Виступи на практичних	2	4	8	постійно

заняттях				
Контрольна робота /контроль №1/	9	1	20	до 1.10
Всього	12		30	
Розділ 2. Філософські парадигми культурології				
	1	постійно	2	постійно
Виступи на практичних заняттях	3	4	4	постійно
Контрольна робота	6	1	12	до 15.11
Всього	10		18	
Розділ 3. Актуальні проблеми сучасної культурології				
Відвідування лекцій	1	постійно	2	постійно
Виступи на практичних заняттях	5	4	10	постійно
Всього	6		12	
Всього			60	
Іспит	22	1	40	
		ВСЬОГО	100	
		За весь семестр		
		Додаткові бали (бонуси):		
		Виступ на конференціях, гуртку або участь в олімпіаді	5	
		Публікація тез або доповідей в академічному виданні	10	
		Публікація статті в академічному журналі	15	

9. Рекомендована література

Підручники

1. Абрамович С., Чикарькова М. Культурологія. К. Кондор. 2018. 452 с.
2. Історія європейської цивілізації. Греція. (за ред. У. Еко). Харків. Фоліо. 2019. 1168 с.
3. Історія європейської цивілізації. Рим. (за ред. У. Еко). Харків. Фоліо. 2017. 1040 с.
4. Історія європейської цивілізації. Середньовіччя. (за ред. У. Еко). Харків. Фоліо. 2018. 672 с.
5. Історія європейської цивілізації. Епоха Відродження. (за ред. У. Еко). Харків. Фоліо. 2022. 592 с.
6. Історія української культури. Під ред. І. Крип'якевича. Нью-Йорк. 2002.
7. Козира Є. Культурологія. К. Видавництво М. 2017. 376 с.
8. Культурологія. Під ред. Т. Гриценко. К. Центр наукової літератури. 2019. 392 с.
9. Культурологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. За ред. А.Конверського, М. Поповича, Д. Петренка та інш. Харків. Фоліо. 2013. 863 с.
10. Ніколова Н. Чмихов М. Культурологія. К. Скиф. 2012. 440 с.

11. Основи культурології. Під ред. Сандюк Л. Щубелки Н. К. Центр навчальної літератури. 2019. 400 с.
12. Сабадаш Ю. Історія української культури. К. Ліра-К. 2020. 320 с.
13. Українська та зарубіжна культура: Навч. посібник. Під ред. М. Заковича. К. 2001.

Наукова та навчально-методична література:

1. Агеєва В. За лаштунками імперії. К. Віхола. 2021. 360 с.
2. Антологія християнства: Хрестоматія з релігієзнавства та культурології. Під ред. Г. Лозко. К. Мандрівець. 2013. 376 с.
3. Барабаш Ю.Я. Сковорода. Гоголь. Шевченко. К. Видавництво Києво-Могилянської академії. 2007.
4. Біблер В. Культура. Діалог культур. К. Дух і літера. 2018. 368 с.
5. Бойлен А. Візуальна культура. К. Arthuss. 2021. 208 с.
6. Булашев Г. Український народ в своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. К. 1992.
7. Войтович В. М. Українська міфологія. Словник. К. 2002.
8. Грушевський М. С. Історія України - Русі: В 11 т. 12 кн. К., 1991.
9. Гумбрехт Х.-У. Продукування присутності. Що значення не може передати. Харків. Ist publishing. 2020. 192 с.
10. Джеймісон Ф. Постмодернізм, або логіка культури пізнього капіталізму. К. Видавництво Курс. 2008. 504 с.
11. Енциклопедія українознавства: У 3 т. К., 1995.
12. Історія європейської цивілізації. Епоха Відродження. Під ред. У. Еко. К. Фоліо. 2020. 523 с.
13. Карсавин Л. П. Культура середніх віків. К., 1995.
14. Кіктенко В. К. Дискусії навколо китайської науки і цивілізації. К. Гельветика. 2020. 412 с.
15. Климова Л. Світова культура. Навчальний посібник. К. Ранок. 2012. 160 с.
16. Костомаров М. Історія України в життєписах визначніших її діячів. К., 1991.
17. Крип'якевич І. П. Історія України. Львів, 1990.
18. Культура і побут населення України: Навч. посібник для вузів. К., 1991.
19. Кун М. Легенди та міфи Стародавньої Греції. К., 1992.
20. Лінч Джозеф Г. Середньовічна церква: коротка історія. К., 1994.
21. Ліотар Ж. Ф. Ситуація постмодерну // Філософ. і соціолог. думка. 1995. №5-6. С.15-38.
22. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. К., 1992.
23. Малярчук Є. Філософія і педагогіка покликання. К. Дух і літера. 2019. 344 с.
24. Масол Л. Меріпольська Н. Художня культура Європи. К. Ранок. 2010. 192 с.
25. Огієнко І. Українська культура: коротка історія культурного життя українського народу. К., 1991.
26. Підлісна Г. Н. Світ античної літератури. К., 1981.
27. Пріцак О. Що таке історія України // Слово і час. 1991. №1. С.53-60.
28. Романишин Н. Національна ідентичність в поезії англійського романтизму. Львів. Львівська політехніка. 2021. 536 с.

29. Сковорода Григорій: дослідження, розвідки, матеріали. Зб. наук. статей. К., 1992.
30. Словник античної міфології. К., 1989.
31. Тримбач С. Кіно, народжене Україною. К. Саміт-книга. 2016. 378 с.
32. Українська культура ХХ-ХХІ сторіччя. Під ред. М. Гримич. Дуліби. 2014. 328 с.
33. Ушкалов Л. Есеї про українське бароко. К. Факт. 2006. 284 с.
34. Ушкалов Л. Від бароко до постмодерну. К. Грані-Т. 2011. 552 с.
35. Фартінг С. Історія мистецтва. К. Віват. 2019. 576 с.
36. Федотова Ю. Кобелянська О. Егава Х. Навчальний словник японських культурологічних термінів. К. Видавничий дім Дмитра Бураго. 2019. 340 с.
37. Фройд З. Невпокій в культурі. К. Априорі. 2021. 120 с.
38. Чижевський Д. Історія української літератури. Від початків до доби реалізму. Тернопіль, 1994.
39. Чумаченко Б. Вступ до культурології античності. К. Видавництво Києво-Могилянської академії. 2008. 176 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Cultural studies central resource <http://www.culturalstudies.net/>
2. European Program in Communication and Cultural Studies: <http://www.mediastudieseurope.net>
3. Extensive collection of American Cultural Studies resources <http://www.georgetown.edu/crossroads/asw/>
4. The University of Iowa Libraries' guide to Cultural studies resources. <http://www.lib.uiowa.edu/>
5. International Association for Communication and Cultural Research (IAMCR): <http://www.humfak.auc.dk>

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

Розділ 1. Культура і різноманіття культурологічних парадигм

Тема 1. Культурологія і антропологія

«Культура» та множинність мовних ігор. Культура та натура. Культура і цінності: аксіологічний підхід. Культура і соціалізація: соціологічний підхід. Культура: цінності – норми – санкції (культурна антропологія). Культура та антропологічні дефініції. Культура як символічний світ. Символ та метафора як елементи культури. Культура як цілісність: холистичний підхід. Культурно–історичні апріорі ті кантіанські апріорні форми. Культурологія та різноманіття культур: самоопис и описання описів. Тотожність суттєвого визначення людини і культурних засад. Культурний проєкт модерна и homo sapiens. Гегелівська антропологія и homo faber: культура як діяльність. Ігрові концепції культури и homo ludens. Етологічні і соціобіологічні концепції культури: homo erectus і культура як навчання. Символізм як теорія культури и homo symbolicum. Лінгвістичні моделі культури: біоакустика и homo tacens. Психоаналітична антропологія: Ерос и Танатос. Людина та її суть: критика антропологічного уявлення . Людина як ідентичність, негативність и тотальність. Природа, Історія и Культура. Синергійна антропологія.

Тема 2. Культурологія і філософія культури

Культура як цілісність та специфіка подібної мови її опису (між– и полі– дисциплінарність, «гармонізація еkleктики»). Народження культурології та «криза європейської культури» в ХХ ст. Передумови культурології: спроба культурної маргіналізації и радикальної культурної множинності. «Занепад Європи» Шпенглера та «Осінь середньовіччя» Хейзинги. Філософія культури и культурологія: культурний монізм и плюралізм. Проблема загальнолюдської культури: загальність і лінійність / локальність і циклічність. «Науки про природу» та «науки про культуру». Методологічне розмаїття культурології.

Культура і природа. Культура як «друга природа». Культура як подвоєння. Мімесис и творчість. Культурологічна обмеженість дихотомії природного и соціального. Феноменологія культури и «природа» як культурний феномен. Культура: текст, метатекст, інтертекст, контекст. Пантекстуалізм та релігійна традиція як теологічний контекст культури. Культура між природою і традицією: cultura agrі і cultura Dei. Культура як зняття і як подяка. Культурний дуалізм: «висока» і «низька» культури, трансляція і новація. Культура і метафізика пам'яті. Культура і культ. Традиція: міфологія і релігія. Архаїчна, традиційна і світська культури. Традиція і культурна плюральність.

Тема 3. Культурологія і теологія культури

Теологічний контекст культури і феноменологія релігії (Р. Отто, П. Рікер, П. Флоренський). Теологія і філософія як акультурні практики в культурі. Патрістична теологія культури: Адам в Едемі, Ветха людина, Нова людина, культурна есхатологія. Теологія Творення і творчість. Культура як компенсація і культура як подяка. Культура і перетворення мира. Культура и заперечування світу. Автономність, гетерономність та теономність культури. Суперечність культури: Афіни і Єрусалим. Теологічна критика і виправдання культури. Протестантська теологія культури ХХ сторіччя (Тілліх, Нибури, Бультман, Панненберг). Католицька теологія

культури - схоластика, неотомізм (Маритен, Жильсон), Бальтазар, Ранер. Православна релігійна філософія (Бердяєв, Федотов, Флоренський, Булгаков) і теологія (неопатристичний синтез) культури.

Розділ 2. Філософські парадигми культурології

Тема 4. Семіотика і герменевтика культури

Герменевтика і семіотика як проекти уніфікації наукового и культурного простору. Проблема мови і модерністська культура. Статус проблеми розуміння: розуміння і пояснення. Генеалогія герменевтики і ситуації кризи непорозуміння: антична екзегетика (Аристотель и елліністична філологія), Відродження і інтерпретація античності (філологічна герменевтика), Реформація і теологічна герменевтика, юридична герменевтика, універсальна герменевтика Шлейєрмахера. Герменевтика як методологія «наук про Духа» (Дильтей). Проблема герменевтичного кола та народження філософської герменевтики (Гайдеггер) Подолання методологізму і онтологічна перспектива герменевтики (Гайдеггер, Гадамер). Культурологічні аспекти філософської герменевтики. Реабілітація забобони, авторитета, традиції. Авторство в культурі: Авторитет, Автор, Інтерпретатор. Смерть Автора і Апологія Читача. Герменевтика візуального та вербального. «Довгий шлях» Рікера як культурологічна програма. Народження семіотики: прагматизм (Пирс, Моррис) і структурна лінгвістика (де Соссюр). Проблема семіозису. Синтаксис, семантика і прагматика: гіпотеза об автономності рівнів (Карнап). Мова и Мовлення. Структури мови і культурні структури. Семіотика як універсалістична програма (від Ельмслева до Барта). Наукові і конотативні семіотики. Мова та Ідеологія. Конотативна семіотика і культурологія. Влада мови і мовні картини світу. Семіотика культури (У. Еко, тартусско-московська школа). Додатковість герменевтичного і семіотичного проєктів. Семіотика в герменевтичній програмі Рікера. Семіотика і пантекстуалізм. Критика пантекстуалізму. Методологічна обмеженість семіотики культури. Структуралізм і постструктуралізм: культурологічний аспект. Письмо і мовлення: граматиологія Ж. Дерріда. Культури письма та культури мовлення.

Тема 5. Феноменологія і філософія Іншого

Свідомість як центральна проблема європейської філософії. Символ і культура як феномени свідомості. Структури свідомості та культурі. Свідомість і раціоналізм в культурному проєкті модерна. Класичний і некласичний ідеали раціональності: культурологічний аспект. Феноменологічна перспектива культурології: класична традиція (Декарт, англійський емпіризм, Мальбранш, Лейбниц, Кант, Фихте, Шеллінг), гегелівська феноменологія Духа. Феноменологія Гуссерля: культура і «життєвий світ». Питання про буття і феноменологічний «поворот» Гайдеггера. Онтологізація та тимчасове обмеження «культури». Філософія свідомості Мамардашвілі: культура як артефакт. Феноменологія і синергійна парадигма: культурологічний вимір. Культура в антропологічних проєкціях: свідомість та самосвідомість, індивід та свобода, особистість та творчість. Філософія Іншого і комунікативна культурологія. Культурна множинність як культурологічний принцип. Проблема культурної несумірності: прасимвол (Шпенглер), парадигма (Кун), епістема (Фуко), та культурологічний аспект принципу проліферації (Фейєрабенд). Культура та гештальт. Мовна картина світу та культурна інтерпретація. Переклад як культурний феномен і культурологічна модель. Культура як єдине комунікативний простір та мозаїчна культура (Моль). Криза культурної єдності: модерністська та постмодерністська стратегії. Культурна цінність Іншого і метафізика, онтологія та феноменологія Іншого (Бубер, Бахтін, Левинас).

Інше та Інший. Комунікативна культурологія: між консенсусом і толерантністю (Хабермас і Ліотар). Солідарність та неопрагматистське бачення культури (Рорті).

Тема 6. Культурна синхронія: ментальність і структура

Додатковість синхронії та діахронії як способу описання культури. Проект «тотальної історії». Ментальність (Февр) і структура (Блок). Друге покоління школи «Анналів»: три історичних пори та час великої тривалості (Бродель). Третє покоління школи «Анналів»: історична антропологія (Дюбі, Ладюри, Арьєс, Ле Гофф). Ментальність та колективне підсвідоме. Ментальність і культурно–історичні апріорі. Ментальність і ціннісні орієнтації. Принцип ієрархії та ціннісна структура культури. Цінності і нормативність культури. Культурологія повсякденності. Культурологія та етнографічний підхід.

Історія структур та школа «Анналів». Семіотика культури і структуралізм (Леви–Строс, Лакан, Барт, Фуко). Мова і мовлення. Принцип бінарності та бінарні опозиції. Культура як текст та текстуальний простір культури. Системність та маргінальність. Норма та патологія. Структура і влада. Інтертекстуальність та постструктуралізм. Археологія знання М. Фуко: епістема та дискурс. Ренесансна, класична та сучасна епістемі в європейській культурі Нового часу. Структури мови та культури.

Тема 7. Культурна діахронія і типологія культур

Культурна динаміка: еволюціонізм та катастрофізм. Ідея культурного прогресу. «Холодне» і «гаряче» суспільства: етнографічний та історичистський підхід. Етногенез та культурогенез. Аксіологічний аспект діахронії: розвиток як зміна ціннісних орієнтацій. Ментальність і цінність (Ле Гофф). Соціодинаміка культури (П. Сорокін). Внутрікультурний розвиток та транскультурні взаємини. Історіософська концепція Тойнбі. Час і хронотоп як культурологічна проблема. Простір і час як метафора. Циклічні та лінійні моделі розвитку. Час міфу і час історії. Каузальність, телеологія і есхатологія як пояснювальні принципи. «Діалектика культури» в гегелівській перспективі. Синергійна модель культурної діахронії. Типологія і ейдос культури: антична версія (Платон, Аристотель), античний неоплатонізм та неоплатонізм Відродження, платонізм і російська релігійна філософія (Флоренський). Шпенглер: аполлонічна, магічна і фаустівська культури. Культури–організми. Прасимвол і стиль. Антична культура: архаїка, класика, еллінізм (Греція) та архаїка, республіка, імперія (Рим). Європейська культура: середньовіччя і Новий Час. Ренесансна культура як культурний тип. Соціодинаміка культури і культурні циклі: ідеаціональна, ідеалістична та сенситивна культури (Сорокін). Соціологія культури: традиційне, індустріальне та інформаційне суспільства (Тоффлер) і мозаїчна культура (Моль). Традиційна, модерністська і постмодерністська культури. Етнічна і національна культури. Типологічна ось «Схід – Захід». Євразійство як культурологічна проблема. Цивілізаційний підхід.

Розділ 3. Актуальні проблеми сучасної культурології

Тема 8. Культура і міф

Міф в культурі та культура в міфу. Негативна оцінка міфу як марновірства (Тейлор, Фрезер) і реабілітація міфологічного. Генезис філософських і культурологічних концепцій міфу та міфологічного в ХХ сторіччя в культурологічній перспективі. Різноманітність теорій про міф - символізм (Е. Кассирер, Вяч. І. Іванов), психоаналіз (З. Фройд), аналітична психологія (К.-Г. Юнг), структуралізм (Р. Барт, К. Леви–Стросс), семіотика (Ю. М. Лотман, Б. А. Успенський, Вяч. Вс. Іванов), філософія науки (П. Фейєрабенд, К. Хюбнер). Архетип і

символ. Сакралізація Простору, Часу, Природи та Людини в міфологічній культурі. Міф та Історія. Релігійна критика міфу. Філософська критика міфу. Наукова критика міфу. Монологізм міфу та діалогізм культури. Повернення Міфу культурі. «Нова архаїка» сучасної культури.

Тема 9. Культура і техніка

Культура як перцепція, операція та комунікація. Культурологія техніки. Діяльність і технологія як аспекти культури. Культура і цивілізація. Операціональність і наукоцентризм в культурі. Наука і культура: культурологічний аспект відношень. Наука в культурі. Наука і техніка: типологія відношень в культурі. Сцієнтизм і техніцизм як культурні орієнтації. Технологічна (традиційна, індустріальне і інформаційне) та культурологічна (класика, модерн, постмодерн) типологізації європейського суспільства. Культурологічна критика техніки. Машина и Комп'ютер як культурні метафори. Комп'ютер і проблема «віртуальної реальності». Архаїчна і комп'ютерна культури: структурні інваріанти.

Тема 10. Культура і освіта

Культура та радикальна «незавершеність» людини: освіта і виховання. Культура та ритуал. Культура та етикет. Античний ідеал калокагатії і культура чеснот. Академ і Ликей. Середньовічна антропологічна програма людини як «образ і подоби Божої». Монастир і Університет. Споглядання і перетворення: між ідентичністю і негативністю. Генезис європейського університету. Криза університету і культурна плюральність. Криза наукоцентричної освіти (П. Фейєрабенд). Традиція і новація в освіті. Ідеологія та освіта: культурологічний аспект. Поліцентризм і культурна відкритість як сучасна освітня програма. Культурологія і нова освітня ситуація.

Тема 11. Діалог культур

Філософський горизонт поняття «діалог» (Бахтин, школа «Діалог культур»). Умови продуктивного міжкультурного діалогу та їх раціоналізація. Відкрите і закрите суспільство (Бергсон, Поппер). Культурна ксенофобія і її передумови. Європоцентризм і «культурний імперіалізм». Проблема культурної ідентичності. Феноменологія культурної відкритості. Відкритість і темпоральність культури. Відкритість та акультурні практики. Типологія міжкультурних взаємодій. Феномен псевдоморфоза (Шпенглер). Загальнолюдські цінності і культурні універсалії. Переклад як культурний феномен і культурологічна модель. «Конфлікт інтерпретацій»: герменевтичний горизонт проблеми. Взаємодія цивілізацій за Тойнбі.

МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Індивідуальне завдання

Контрольні роботи студентів

55. Культурологія і антропологія
56. Культура і соціалізація.
57. Культура і цінність.
58. Символ і метафора як елементи культури.
59. Культурологія та культурно-історичні апріорі.
60. Культура і гра.
61. Сінергійна теорія культури.
62. Культурологія і філософія культури.
63. Криза європейської культури та культурні умови культурології.
64. Морфологія культури Шпенглера.
65. Природа, Культура, Традиція.
66. Культура і релігія: основні ідеї феноменології релігії.
67. Культурологія та теологія культури: імена та ідеї.
68. Герменевтика культури: імена та ідеї.
69. Семіотика культури: імена та ідеї.
70. Культурологічні ідеї Ю. Лотмана.
71. Культурологічні ідеї Р. Барта.
72. Культурологічні ідеї Ж. Дерріда.
73. Культурологічні ідеї П. Рікера.
74. Символістська культурологія: імена та ідеї.
75. Комунікативна культурологія: імена та ідеї.
76. Культурологія та філософія Іншого.
77. Феноменологія культури: імена та ідеї.
78. Археологія знання М. Фуко.
79. Постмодерністська культурологія: імена та ідеї.
80. Культурологічні ідеї М. Бахтіна.
81. Культурологічні ідеї В. Біблера.
82. Школа „Анналів”: імена та ідеї.
83. Культурна синхронія: ментальність.
84. Культурна синхронія: структура.
85. Культурологія повсякденності: імена та ідеї.
86. Культурологія та етнографія.
87. Культурна діахронія: еволюціонізм та катастрофізм.
88. Соціодінаміка культури П. Сорокіна.
89. "Присутність" та "культура" в концепціях М. Хайдеггера и Х.-У. Гумбрехта.
90. Типологія культури.
91. Традиційне, індустріальне та інформаційне суспільства.
92. Модерністська та постмодерністська культури.
93. Культура та цивілізація.
94. Культура и міф.
95. Культурологія и теорія міфу: імена та ідеї.
96. Культурологія техніки: імена та ідеї.
97. Машина та комп'ютер як культурні метафори.
98. „Віртуальна реальність” як культурологічна проблема.
99. Культурологія освіти: основні парадигми.
100. Культурологія освіти та криза університету.
101. Наукоцентрична освіта та її культурологічні умови.
102. Відкрите та закрите суспільства в культурологічній перспективі.

103. Культурна ксенофобія та європоцентризм.
104. Загальнолюдські цінності як культурологічна проблема.
105. Глобалізація як культурологічна проблема.
106. Культурологія та цивілізаційна парадигма.
107. Філософія події А. Бадью.
108. Психоаналітична концепція культури С. Жижека.

Курсові роботи студентів (ІНДЗ):

- 1) Аксиологічна концепція культури Г. Ріккерта.
- 2) Символістська концепція культури Е. Кассіра.
- 3) Етологічна концепція культури К. Лоренца.
- 4) Психоаналітична концепція культури З. Фрейда.
- 5) Морфологія культури О. Шпенглера.
- 6) Теологія культури П. Тіліха.
- 7) Теологія культури Ж. Марітена.
- 8) Теологія культури П. Флоренського.
- 9) Культурологічна концепція М. Бердяєва.
- 10) Релігія і культура: герменевтичний підхід П. Рікера
- 11) Міф і культура в концепції М. Еліаде.
- 12) Основні ідеї семіотики культури.
- 13) Основні ідеї герменевтики культури.
- 14) Герменевтика культури Х. – Г. Гадамера.
- 15) „Конфлікт інтерпретацій”: герменевтична концепція П. Рікера.
- 16) Культурологія та коннотативна семіотика Р. Барта
- 17) Археологія знання М. Фуко: епістеми та дискурси.
- 18) Постмодерністська семіотика культури У. Еко.
- 19) Тартусько-московська семіотична школа: імена та ідеї.
- 20) Граматологія та деконструкція Ж. Дерріда.
- 21) Картезіанська програма в культурологічній перспективі.
- 22) Феноменологія культури: імена та ідеї.
- 23) Культура в гегелівській феноменології духа: концепція А. Кожева.
- 24) Культурологічні ідеї М. Бахтіна.
- 25) Культура в філософії Іншого Е. Левінаса.
- 26) Криза модерністського проекту: Хабермас, Ліотар.
- 27) Неопрагматистська теорія культури Р. Рорті.
- 28) Школа „Анналів”: імена та ідеї.
- 29) Культурологія повсякденності: основні напрямки.
- 30) Соціодинаміка культури П. Сорокіна.
- 31) Хронотоп як культурологічна проблема.
- 32) Інформаційне суспільство та мозаїчна культура.
- 33) Міф і культура: концепція К.-Г. Юнга.
- 34) Критика міфу в семіотиці Р. Барта.
- 35) Наука в культурі: соціокультурний аналіз.
- 36) Комп’ютер як культурна метафора.
- 37) Культурологія техніки М. Маклюєна
- 38) Криза європейського університету в культурологічній перспективі.
- 39) Наукоцентризм освіти та анархізм П. Фейєрабенда.
- 40) Діалог культур: концепція В. Біблера.
- 41) Глобалізація та діалог культур.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Розподіл балів, які отримують студенти. Критерії оцінювання

Поточне тестування та самостійна робота											Підсумкови й семестрови й контроль (екзамен)	Сума
Розділ 1			Розділ 2				Розділ 3					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	40	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	20		

T1, T2...T11 – теми розділів

Для розділу 1 мінімальна кількість балів для зарахування 6 балів, для 2 розділу – 10 балів, для 3 розділу 16 балів та виконання контрольної.

Умови допуску студента до підсумкового семестрового контролю (іспит):

участь у семінарських заняттях та опрацювання не менше $\frac{3}{4}$ тем курсу, 3 контролю, контрольна робота

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	Чотирирівнева шкала оцінювання
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

Критерії оцінювання:

– "відмінно" – студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– "добре" – студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

– "задовільно" – студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

– "незадовільно" – студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Критерії контролю і оцінки успішності студентів

Форми навчальної діяльності	Мінімальна кількість балів	Кількість форм контролю протягом семестру	Максимально можлива кількість балів	Термін
Розділ 1. Культура і різноманіття культурологічних парадигм				
Відвідування лекцій	1	постійно	2	постійно
Виступи на практичних заняттях	2	4	8	постійно
Контрольна робота /контроль №1/	9	1	20	до 1.10
Всього	12		30	
Розділ 2. Філософські парадигми культурології				
	1	постійно	2	постійно
Виступи на практичних заняттях	3	4	4	постійно
Контрольна робота	6	1	12	до 15.11
Всього	10		18	
Розділ 3. Актуальні проблеми сучасної культурології				
Відвідування лекцій	1	постійно	2	постійно
Виступи на практичних заняттях	5	4	10	постійно
Всього	6		12	
Всього			60	
Іспит	22	1	40	
		ВСЬОГО	100	
		За весь семестр		
		Додаткові бали (бонуси):		
		Виступ на конференціях, гуртку або участь в олімпіаді	5	
		Публікація тез або доповідей в академічному виданні	10	
		Публікація статті в академічному журналі	15	

**КОМПЛЕКТИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАВДАНЬ З
НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ
БІЛЕТИ АБО КОМПЛЕКТ КОНТРОЛЬНИХ
ЗАВДАНЬ ДЛЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ**

Питання до письмового іспиту:

1. Філософія події А. Бадью.
1. Структуралізм в теорії культури: імена та ідеї.
2. Конструктивізм в теорії культури.
3. Культурфілософія О. Шпенглера.
4. Соціодинаміка культури: імена та ідеї.
5. Ігрові концепції культури.
6. Школа "Анналів": імена та ідеї.
7. Соціодинаміка культури П. Сорокіна.
8. Феноменологія культури М. Мерло-Понті.
9. Семіотика культури: імена та ідеї.
10. Семіотика культури Р. Барта.
11. Герменевтика культури: імена та ідеї.
12. Символістська теорія культури: Павло Флоренський.
13. Археологія знання М. Фуко.
14. "Присутність" та "культура" в концепціях М. Хайдеггера и Х.-У. Гумбрехта.
15. Постструктуралізм в теорії культури: імена та ідеї.
16. "Структура" и "ментальність": основні підходи Школи "Анналів".
17. "Постмодерністська ситуація" в культурі (Ж.-Ф. Ліотар).
18. Філософія Іншого и сучасна культурологія.
19. Аксиологічна концепція культури: імена та ідеї.
20. Психоаналітичні концепції культури.
21. Семіотика культури У. Еко
22. Психоаналітична концепція культури С. Жижека.
23. Наука в культурі: соціокультурна обумовленість наукового знання.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ЩОДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ
ЗАВДАНЬ, КУРСОВИХ, ДИПЛОМНИХ,
РЕФЕРАТІВ ТОЩО**

Вагомою формою самостійної роботи студентів є написання **контрольної роботи**, який представляє собою індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ), що має проблемно-аналітичний характер і виконується студентом самостійно на протязі вивчення дисципліни у відповідності до графіку навчального процесу.

Контрольна робота також є неодмінним етапом початкової фази науково-дослідницької роботи як ефективна форма огляду наукової літератури за темою, чи емпіричного матеріалу, тощо. відповідності до графіку навчального процесу. Контрольна виконується загальним обсягом у 10 –12 сторінок згідно з вимогами Державного стандарту України ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти в сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення».

Курсові роботи мають проводитися з використанням сучасної наукової теорії та методології. У процесі роботи над курсовою роботою закріплюються теоретичні знання та формуються практичні навички з дисципліни, розвиваються здібності до науково-дослідної творчої роботи. Студентам слід пояснити, що курсова робота представляє собою першу форму наукової роботи. Курсова робота виконується загальним обсягом у 20-25 сторінок згідно з вимогами Державного стандарту України ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти в сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення».